

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. IV. Ex quorum cognitione Filius, & amore procedat Spiritus Sanctus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

lissimam Dei cognitionem, per quam Patrem perfectissimè refert ac repræsentat, quod non facit Spiritus Sanctus, & ideo non est imago, dicitur infra.

SECTIO TERTIA.

Alia quadam de ratione imaginis.

I. QUÆRES, utrū hæc ratio imaginis, Secundæ Personæ conveniat ratione Personalitatis seu relationis, an Essentiæ? Respondetur, cum ad conceptum imaginis, ut diximus, requiratur, & ut sit similis prototypo, & ut ab eo producat, utramque ad rationem imaginis esse necessariam, essentiam quidem, vel sapientiam, tanquam id in quo sunt similes; unde ad Hebræos 1. v. 3. dicitur Filius *Figura substantiæ ejus*. In Concilio etiam Antiocheno appellatur *Imago Divinitatis, essentia, virtutis, & gloria*. Unde S. Cyrillus Alexand. Epist. 10. in Concil. Ephes. approbatâ: *Propter eandem, inquit, quam cum illo habet essentiam, & Imago, & character, & splendor est gloria ejus*: quod etiam docent alii Patres. Ratio autem est; imago siquidem requirit similitudinem, Filius autem non est similis Patri in relatione, sed planè dissimilis, ergo ut sit ei similis habere debet aliquid utrique commune, qualis est essentia, intellectio &c.

II. Ad secundum tamen in imagine requisitum, nempe ut sit expressa, seu producta, necessaria est personalitas Verbi, essentia enim non producitur; unde & in Patre requiritur relatio Paternitatis, quæ eum constituit principium producens, & in Filio relatio Filiationis, quæ illum reddat Verbum productum. *Verbum*, inquit S. Anselmus in Monologio, cap. 37. *hoc ipso quod Verbum est, aut Imago, ad alterum est, quia non nisi alicujus Verbum est, aut imago.*

III. Ad argumentum ergo Durandi sect. præcedente num. 1. positum, dico licet natura vel sapientia, seu actualis intellectio, eadem numero sit in Patre & Filio, id tamen non obstat, quo minus sint similes, & Filius imago Patris: ad hoc enim sufficit distinctio personalitatum; nam ut dixi Disp. 29. Log. sect. 2. num. 5. 9. & 10. ad rationem similitudinis non requiritur, ut ratio, in qua aliqua duo sunt similia, sit realiter distincta, sed sufficit realis distinctio extremorum. Unde si in duobus parietibus esset eadem albedo, in duabus candelis vel stellis eadem lux, illi in albedine, hi in luce essent similes: imò hæc est perfectissima similitudo, utpote omnem excludens dissimilitudinem, ut loco citato, num. 9. ostendi.

IV. Spiritus Sanctus verò quamvis non minus habeat naturam divinam, & reliqua prædicata absoluta, quam prima & secunda Persona, & ab iis etiam producat, nec Patris tamen, nec Filii est imago, quia non procedit per intellectum, seu intellectio- nem, sicque ex vi processionis formaliter non est actualis notitia & repræsentatio Patris aut Filii, sed per modum cujusdam impulsus seu ponderis ab iis producitur. Quæ de causâ S. Augustinus lib. 15. de Trin. cap. 27. ut declaret processionem divinas, ait *Id, quod in nobis per intellectum procedit, esse imaginem, non autem quod per voluntatem*. De quo plura Disp. sequente, cum de generatione Verbi, quod ultimam hujus rei decisionem remitto.

V. Græci ergo illi Patres, sectione præcedente, num. 1. citati, dum Spiritum Sanctum vocant ima-
R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. 1.

ginem Filii, de imagine loquuntur latè sumptâ, prout nimirum solum dicit similitudinem, non autem ut imago ex vi productionis dicit actualem expressionem, seu repræsentationem prototypi, hoc enim habet solus Filius, qui nimirum ex vi productionis accipit actualem intellectio- nem, quæ est substantialis, & perfectissima Patris repræsentatio: hæc autem ex vi processionis non accipit Spiritus Sanctus. Aliam, eamque clariorem rationem cur Filius sit imago Patris, tradam infra, Disp. 65. sect. 8. num. octavo.

SECTIO QUARTA.

Ex quorum cognitione Filii, & amore procedat Spiritus Sanctus.

HÆc, una est ex præcipuis difficultatibus, quæ in hac materiâ proponi solent, eaque de causâ paulò fusiùs pertractanda. Quod autem in hoc de Filio dicimus quoad cognitionem, idem dici de Spiritu Sancto potest quoad amorem: eadem proinde operâ utramque difficultatem expediemus.

Quinque hac in re diversæ sunt sententiæ. Scòtus in 1. dist. 27. q. 3. Filium ait procedere tantum ex cognitione Essentiæ divinæ, & attributorum absolutorum, non tamen Personarum, nec ullius omnino creaturæ. Secundò Vasquez hic, d. 42. cap. 4. & 5. cum docet procedere etiam ex cognitio- ne Patris & Filii, non verò Spiritus Sancti, nec creaturarum, etiam possibilem. Tertio Albertinus Verbum docet procedere ex cognitione omnium in Deo, etiam Personarum, non tamen ullius creaturæ. Quarto Bannez & alii Thomistæ hic, q. 34. art. 3. Suarez lib. 9. de Trin. cap. 4. & sequentibus: Tannerus 1. p. q. 4. dub. 3. Arrubal hic, Disp. 125. cap. 2. asserens hoc à communibus Doctorum ut certum supponi: Granado 1. p. tract. 9. Disp. 7. num. 5. hi, inquam, & alii nonnulli Verbum aiunt ex cognitione Essentiæ, Attributorum, Personarum, & creaturarum possibilem procedere, non tamen existentium. Quintò denique alii affirmant Filium ex omnium, etiam creaturarum existentium, cognitione procedere, ut paulò post videbimus.

Prima Conclusio: Verbum divinum ex cognitione, non essentiæ tantum & attributorum, sed Personarum, omniumque adeo quæ in Deo sunt formaliter, procedit: ita Cajetanus hic, q. 34. a. 3. ubi etiam Bannez, Zumel, & alii Thomistæ, Molina ibidem, Valentia 1. p. Disp. 2. q. 3. punct. 2. qui alios asserit: Suarez, Tannerus, Granado & alii num. præcedente citati. Hæc etiam expressâ videtur mens S. Augustini lib. 15. de Civit. cap. 14. ubi sic habet: *Novit omnia Deus Pater in seipso, novit in Filio, sed in seipso tanquam seipsum, in Filio tanquam Verbum suum, quod est de his omnibus, quæ sunt in seipso. Omnia similiter novit & Filius in se, scilicet tanquam ea, quæ nota sunt de his, quæ Pater novit in seipso, &c. Sciunt ergo invicem Pater & Filius, sed ille gignendo, iste nascendo.* Hæc S. Augustinus.

Ratio autem est: Filius enim procedere debet ex cognitione perfectissimâ, adeoque comprehensivâ divinæ essentiæ, ergo per eam cognosci debet, non solum essentia, & prædicata absoluta, sed etiam Personæ, cum harum cognitio ad essentiæ comprehensionem, plenamque & perfectam ejus cognitionem planè sit necessaria: si enim in creatis ea,

quorundam ex Græcis Patribus.

I. Eadem hic difficultas est de Filio, & de Spiritu Sancto.

II. Quinque diversi dicendi modi circa processionem Filii.

Varie variè opinantur de processionibus Verbi ex creaturarum.

III. Verbum procedit ex cognitione essentiæ, attributorum, & Personarum.

S. Augustinus.

IV. Cognitio per quam procedit Verbum, esse debet perfectissima.

Quid ad cognitionem perfectissimam, seu comprehensionem suam referantur.

quæ quovis modo à re aliquâ respiciuntur, cognosci debeant, ut res illa comprehendatur, perfectaque de eâ habeatur notitia, quanto magis ad comprehensionem divinæ essentiæ requiritur cognitio Relationum, quæ realiter cum essentiâ sunt identificatae, multoque magis ad illius integritatem, completumque existendi modum pertinent, quàm modi ulli aut accidentia ad complementum rei aliqujus creata, quæ tamen juxta Philosophos cognosci omnia debent, ut res illa comprehendatur, & cognoscatur modo perfectissimo. Hoc est præcipuum, imò unicum hujus conclusionis fundamentum.

V. Cognitio Spiritus Sancti, ex qua Verbum procedit, est intuitiva.

Quæres, utrùm hæc Spiritus Sancti cognitio, ex qua Verbum procedit, sit intuitiva. Negant aliqui, dicuntque eam esse abstractivam. Omnino tamen tenendum esse intuitivam; cognitio enim abstractiva illa est, quæ rem representat ut ab omni existentia abstractentem: hoc autem modo Pater non cognoscit Spiritum Sanctum, cum eum cognoscit sicuti est: ergo hæc cognitio non est abstractiva.

VI. Dicere possit Spiritus Sanctus esse in modo futurum.

Quæres secundò, an Spiritus Sanctus (idem est de Filio) respectu cognitionis, qua producitur Verbum, dicendus sit futurus? Respondetur, si sermo sit de futuritione propriè & rigorosè sumptâ, hoc dici nullo modo posse, cum hujusmodi futuritione successione dicat secundùm tempus. & duo faltem instantia includat, sese invicem subsequentia.

VII. Verbum dici nequit futurum.

Si verò loquamur de futuritione secundùm quid, & per conceptus nostros inadæquatos, etiam hoc modo Verbum dici omnino non potest futurum, seu exiturum, ne quidem ratione nostrâ: Pater enim concipi nequit ut prior in quo Filio, cum per actualem ejus productionem constituatur, sed tantùm prior à quo, seu origine, cum nec esse Pater, nec concipi possit sine Filio. Quoad Spiritum Sanctum verò existimant probabiliter nonnulli, dici posse pro aliquo signo posteriori futurum, seu exiturum: ita loquitur P. Tannerus hic, Disp. 4. q. 4. dub. 3. num. 23. & P. Arriaga l. p. Disp. 52. sect. 4. num. 24.

Spiritus Sanctus dici aliquo sensu potest exiturus.

SECTIO QUINTA.

Objectiones contra processionem Verbi ex cognitione Spiritus Sancti.

I. Obicitur, cognitio Spiritus Sancti est prior Filio; ergo Spiritus Sanctus.

HIN c solvitur præcipuum argumentum, quod contra processionem Filii ex cognitione Spiritus Sancti opponi solet. Arguitur itaque primò: Spiritus Sanctus pro illo priori quo producitur Filius, existit, Pater enim in illo priori quo generat Filium, habet, ut sect. præcedente, num. 5. diximus, cognitionem illius intuitivam; ergo in illo priori videt eum existere; ergo in illo priori existit Spiritus Sanctus: ergo prius existit, quàm Filius, quod tamen dici nequit, cum Filius sit principium illius productivum.

II. Spiritus Sanctus in illo priori videtur pro signo aliquo posteriori existens.

Respondetur, aliud esse Patrem in illo priori videre Spiritum Sanctum existere, aliud videre eum, existere in illo priori; hoc enim secundum est falsum, pro illo siquidem priori non existit Spiritus Sanctus, cum non ipse, sed tantùm illius cognitio, quam nimirum de eo habet Pater, sit principium Filii. Magis ergo propriè loqueretur is, qui, juxta dicta numero septimo, sect. præcedentis, Patrem diceret in illo priori Spiritum Sanctum videre ex-

titurum, pro signo scilicet aliquo sequente, quàm existere. Cognitio ergo Spiritus Sancti est in illo priori, non tamen ipse Spiritus Sanctus.

Nec inter Theologos novum est, aut inusitatum, hujusmodi rationis signa in divinis prædicatis concedere; sic enim qui varia in Deo attributa, ratione distincta statuunt, intellectionem divinam hoc modo priorem esse aiunt volitione, illamque Filio prius communicari, quàm hanc; unde & Filium dicunt prius in quo existere habentem intellectionem, quàm producatur Spiritus Sanctus. Hoc etiam modo Essentia à Theologis ratione nostrâ statuitur prior attributis, ac veluti eorum radix: immutabilitas similiter prior esse dicitur æternitate, & sic de aliis; quæ fusiùs declarata sunt supra, Disputatione quartâ.

Respondent alii secundò, quando dicitur Spiritum Sanctum pro illo priori esse, quo producitur Filius; respondent, inquam, negando ullam ibi dari prioritatem præterquam originis: nec enim, inquit, est prioritas naturæ, hæc etenim vel naturarum distinctionem dicit, vel independentiam, quarum neutram hic reperiri certum est: nec est prioritas rationis, aut subsistendi consequentiâ, nec etiam originis; Spiritus Sanctus siquidem Filium non producit, ergo nulla ibi est prioritas: Ad argumentum proinde dicunt, negandum esse suppositum.

Contra processionem Filii ex cognitione Spiritus Sancti arguitur Secundò, hinc sequi Spiritum Sanctum esse principium Filii, & hunc illius imaginem. Respondetur neutrum sequi; nec enim necessarium est ut objectum, etiam in creatis, physicè concurrat ad cognitionem, cum ut in Philosophiâ dixi, dari possit cognitio supra seipsam reflexiva. Multò minùs hoc requiritur in divinis, ubi essentia & intellectus sunt ex se maxime fecundæ, nec ad cognitionem cujuscunque rei habendam, objecti concursu indigent. Ex quo etiam constat Filium non esse Spiritus Sancti imaginem, cum, ut supra sect. secundâ dixi, imago ab eo produci debeat, cujus est imago: Filius autem à Spiritu Sancto non producitur.

Quod verò aliqui tanquam incommodum inferunt, si nimirum Verbum ex cognitione Spiritus Sancti procedat, sequi Verbum esse, quia Spiritus Sanctus est: dico si sensus sit, Verbum sine Spiritu Sancto esse non posse, dictum illud esse verissimum: si autem per hoc significare velint Spiritum Sanctum esse Filii principium, nec verum est, nec illo modo ex dictis à nobis hæctenus deducitur: imò contrarium ostendimus num. præcedente.

SECTIO SEXTA.

Vtrum Verbum procedat ex cognitione creaturarum possibilem.

CONCLUSIO affirmativa: ita Suarez, Arrubal, Tannerus, Granada, & alii supra, sect. 4. num. 2. citati, contra Scotum, Vasquez & alios ibidem etiam citatos. Ratio est eadem quâ sect. illa 4. probavi Verbum procedere ex cognitione Personarum: Verbum siquidem procedere debet ex cognitione perfectissimâ, adeoque comprehensivâ Essentiæ divinæ, ejusque attributorum: sed hæc cognitio perfectissimè comprehensivâ cognosci nequeunt, nisi cognitio creaturis possibilem, nulla siquidem causâ cognosci comprehensive potest, nisi effectus ejus omnes posibles cognoscantur.

Quod

III. Ratione signa in divinis prædicatis à Theologis concessa.

IV. Negant alii, quædam dicitur dari prioritatem præterquam originem.

V. Non sequitur Spiritus Sanctus esse principium Filii, aut hinc esse imaginem.

VI. Quo sensu Verbum sine Spiritu Sancto.

I. Procedit Verbum ex cognitione creaturarum possibilem.

Cognitio creaturarum ad comprehensionem est necessaria.